

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ А. С. МАКАРЕНКА

НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ

КАФЕДРА ЗДОРОВ'Я, ФІЗИЧНОЇ ТЕРАПІЇ, РЕАБІЛІТАЦІЇ ТА ЕРГОТЕРАПІЇ

«Затверджую»

Голова приймальної комісії
СумДПУ імені А.С.Макаренка
проф. Ю.О. Лянной
«13» лютого 2020 р.

**ПРОГРАМА ФАХОВОГО ВСТУПНОГО ВИПРОБУВАННЯ
З ОСНОВ ФІЗИЧНОЇ ТЕРАПІЇ ТА ЕРГОТЕРАПІЇ
ДЛЯ ВСТУПУ НА НАВЧАННЯ
ДЛЯ ЗДОБУТТЯ СТУПЕНЯ БАКАЛАВРА
на основі ОКР Молодший спеціаліст
ЗА СПЕЦІАЛЬНІСТЮ 227 ФІЗИЧНА ТЕРАПІЯ, ЕРГОТЕРАПІЯ**

Розглянута на засіданні
Приймальної комісії
« 28 » лютого 2020 р.
Протокол № 5

Суми 2020

Програма фахового вступного випробування з основ фізичної терапії та ерготерапії для вступу на навчання для здобуття ступеня Бакалавра на основі ОКР «Молодший спеціаліст» за спеціальністю 227 Фізична терапія, ерготерапія.

Ухвалена на засіданні кафедри ЗФТРЕ

«27» лютого 2020 р.

Протокол № 7

Завідувач кафедри ЗФТРЕ

_____ доц. О. М. Звіряка

Голова фахової атестаційної комісії

_____ доц. О.М. Звіряка

ЗМІСТ

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА		4
РОЗДІЛ 1.	Сучасні уявлення про реабілітацію	5
Тема 1.	Основи реабілітології	5
Тема 2.	Реабілітація як комплексна система	5
Тема 3.	Фізична реабілітація/фізична терапія та її особливості	5
Тема 4.	Сфери діяльності фахівця з фізичної терапії та ерготерапії	6
Тема 5.	Контингент осіб з обмеженими можливостями, які потребують реабілітації	7
Тема 6.	Фізична реабілітація в спеціальних медичних групах	7
Тема 7.	Ерготерапія та її особливості	7
РОЗДІЛ 2.	Засоби фізичної реабілітації	8
Тема 1.	Лікувальна фізична культура	8
Тема 2.	Масаж	8
Тема 3.	Прогулянки, теренкур, туризм	9
Тема 4.	Працетерапія	9
Тема 5.	Акватерапія	9
Тема 6.	Механотерапія	10
Тема 7.	Гіпотерапія	10
Тема 8.	Фітотерапія	10
Тема 9.	Ароматерапія	10
РОЗДІЛ 3.	Санаторно-курортне лікування	12
Тема 1.	Основи курортології та санаторно-курортного лікування	12
Тема 2.	Аеротерапія	12
Тема 3.	Геліотерапія	12
Тема 4.	Гідротерапія	12
Тема 5.	Таласотерапія	13
Тема 6.	Псамотерапія. Глинолікування	13
Тема 7.	Пелоїдотерапія	13
Тема 8.	Озокеритотерапія. Парафілотерапія	14
Тема 9.	Лазня	14
Орієнтовний перелік питань		15
Критерії оцінювання		19
Література		20

Пояснювальна записка

Програма фахового вступного іспиту з основ фізичної терапії та ерготерапії на ступінь "Бакалавр" охоплює базову інформацію, яку дають основні сучасні науки з реабілітації. За своїм змістом та методикою проведення цей іспит має вищий ступінь узагальнення поставлених питань, більшу широту охоплюваних проблем у поєднанні з конкретними знаннями факторів наукового та практичного значення. **Фахове вступне випробування проводиться у формі усного іспиту.**

На вступному іспиті абітурієнт повинен продемонструвати теоретичні основи раціонального застосування засобів реабілітації та інших фізичних факторів для успішного відновлення здоров'я, працездатності людини після перенесених захворювань, виявити, перш за все, розуміння основних закономірностей, що розкриваються даною наукою та їх практичне значення. Одночасно він має показати рівень знань, довести своє вміння орієнтуватись у фактичному матеріалі. Програма зорієнтована на з'ясування науково-теоретичного і методичного рівня підготовки з дисциплін реабілітаційного циклу, валеологічного, медико-біологічного тощо.

РОЗДІЛ 1 СУЧАСНІ УЯВЛЕННЯ ПРО РЕАБІЛІТАЦІЮ

Тема 1. Основи реабілітології

Історія застосування природних засобів оздоровлення. Становлення реабілітології як комплексної системи. Поняття про реабілітологію, її мета та завдання. Історія становлення реабілітології. Становлення реабілітології за кордоном. Становлення реабілітології в СРСР та в Україні. Законодавча база щодо становлення реабілітології в Україні (закони України щодо захисту прав людей з обмеженими можливостями тощо).

Тема 2. Реабілітація як комплексна система

Для розуміння цього процесу можна навести декілька визначень поняття. ВООЗ визначає **реабілітацію** як «комбіноване і координоване застосування медичних, соціальних, педагогічних і професійних заходів з метою підготовки або перепідготовки індивідуума до оптимуму його працездатності». У медико-педагогічному розумінні **реабілітація** визначається як повернення хворого або інваліда до життя і праці в межах їх психофізичних можливостей **Реабілітація** дітей з обмеженими можливостями передбачає комплексну, багатетапну систему медичних, соціально-психологічних, педагогічних заходів, спрямованих на усунення чи пом'якшення вад розвитку, інтеграцію в соціальне середовище, залучення до громадського життя і праці. **Реабілітація, або відновлювальне лікування**, – «комплекс заходів, спрямованих на повернення хворого до суспільно корисної діяльності та зниження інвалідизації».

Загальна характеристика реабілітації. Визначення поняття реабілітація в медико-педагогічному розумінні та з точки зору ВООЗ. Мета реабілітації. Загальна характеристика видів реабілітації (фізична, медична, психологічна, педагогічна, соціальна, економічна, побутова, професійна, спортивна, оздоровча та ін.), їх визначення, спрямованість, особливості. Відмінності оздоровчої та фізичної реабілітації. Мета та завдання психологічної та педагогічної реабілітації. Особливості спортивної реабілітації. Відмінності побутової та професійної реабілітації. Мета та завдання медичної реабілітації.

Тема 3. Фізична реабілітація/фізична терапія та її особливості

Фізична реабілітація – «це діяльність щодо відновлення частково втрачених або ослаблених психофізичних функцій і можливостей людини. Вона задовольняє потреби в лікуванні та відновленні сил людини засобами фізичної культури: фізичні вправи, масаж, лазня, водні процедури тощо» (Гужаловський О. О., 1985).

Фізична реабілітація – «це застосування фізичних вправ і природних чинників з профілактичною і лікувальною метою в комплексному процесі відновлення здоров'я, фізичного стану і працездатності хворих та інвалідів. Вона є складовою медичної реабілітації і застосовується в усіх її періодах і етапах. Фізичну реабілітацію використовують у соціальній і професійній реабілітації» (Мухін В. М., 2005., с. 23).

Фізична реабілітація – «складова частина медичної, соціальної і професійної реабілітації, система заходів щодо відновлення або компенсації фізичних можливостей і інтелектуальних здібностей, підвищення функціонального стану організму, покращання фізичних якостей, психоемоційної стійкості і адаптаційних резервів організму людини засобами і методами фізичної культури, елементами спорту, масажу, фізіотерапії і природних чинників. Фізичну реабілітацію слід розглядати як освітній процес» (Попов С. М., 2006., с. 9).

Фізична терапія - це професійна галузь охорони здоров'я, спрямована, в основному, на запобігання і зменшення рухових дисфункцій. існує відповідність між національним тлумаченням терміну **фізична реабілітація** та інтернаціональним

тлумаченням терміну **фізична терапія (physical therapy)**. Ці терміни мають дуже близьке змістове навантаження. Ключовими аспектами є, по-перше, спрямування професійної діяльності на функціональне відновлення (реабілітацію) хворих та неповносправних, і, по-друге, застосування однакових засобів і методів впливу, серед яких основними є фізичні вправи (<http://www.physrehab.org.ua/>).

Загальна характеристика фізичної реабілітації. Мета та завдання фізичної реабілітації. Особливості фізичної реабілітації. Характеристика засобів фізичної реабілітації, методик їх застосування. Загальні і спеціальні методичні принципи фізичної реабілітації.

Тема 4. Сфери діяльності фахівця з фізичної терапії та ерготерапії

Фізична терапія це послуги, що надають фізичні терапевти приватним особам і населенню загалом з метою розвитку, збереження та відновлення максимальної рухової і функціональної спроможності людини впродовж усього життя. Послуги надаються у випадках коли рух і функціональна спроможність людини послаблена чи втрачена внаслідок старіння, перенесеної травми, болю, хвороби, розладів, станів або унаслідок негативного впливу навколишнього середовища, і з розумінням, що повноцінний функціональний рух є ключовим аспектом у понятті «здорова людина».

Фізична терапія включає взаємодію між фізичним терапевтом, пацієнтом/клієнтом, іншими фахівцями галузі охорони здоров'я, членами родини/ сім'ї, опікунами, особами що доглядають і громадою у процесі обстеження/ оцінювання потенційних можливостей рухових функцій та погодження цілей подальшого професійного втручання, використовуючи унікальні знання та навички фізичних терапевтів. Фізичні терапевти займаються визначенням та покращенням якості життя і рухового потенціалу людини, у сферах пропагування здорового способу життя, профілактики, лікування/ втручання, абілітації та реабілітації. Цей процес охоплює досягнення фізичного, психологічного, емоційного і соціального благополуччя.

Фізична терапія є важливою складовою галузі охорони здоров'я, суспільства та системи надання соціальних послуг. Фізичні терапевти провадять свою діяльність незалежно від інших фахівців галузі охорони здоров'я, а також співпрацюють у рамках міждисциплінарних реабілітаційних/ абілітаційних програм, що мають ціль запобігти руховим порушенням чи підтримати/ відновити оптимальну функцію та якість життя людей з руховими порушеннями. Фізичні терапевти провадять свою практичну діяльність у різноманітних закладах. Запобігання, підтримка здорового способу життя, лікування/ втручання, абілітація і реабілітація здійснюються у різних місцях та у різних умовах, які можуть включати, але не обмежуватися наступним: громадські реабілітаційні програми; громадські заклади, включаючи центри первинної медико-санітарної допомоги, оселі громадян, а також районні відділення; освітні та науково-дослідні центри; фітнес-клуби, клуби здоров'я, спортивні заклади та курорти; хоспіси; лікарні; будинки по догляду; професійні медичні центри; амбулаторні клініки; приватні кабінети, дільниці та клініки фізичної терапії; в'язниці; публічні заклади з спортивними комплексами (наприклад, торгові центри); реабілітаційні центри і притулки; школи, включно з дошкільними закладами та спеціальними школами; центри чи будинки для пенсіонерів; спортивні центри/ клуби; робочі місця/ підприємства.

Фізичні терапевти допомагають клієнтам в максимально можливій мірі розвивати, підтримувати і відновлювати рухові і функціональні можливості, а ерготерапевти допомагають в максимально можливій мірі відновити здатність людини до незалежного життя. І ерготерапевти і фізичні терапевти працюють з людьми різного віку, вони надають допомогу клієнтам з гострими, наприклад, травма, і хронічними, наприклад, церебральний параліч, проблемами.

Тема 5. Контингент осіб з обмеженими можливостями, які потребують реабілітації

Характеристика осіб з порушеннями функцій: аналізаторів, нервової системи та опорно-рухового апарату, інтелектуального розвитку. Класифікація осіб з порушеннями функцій: аналізаторів, нервової системи та опорно-рухового апарату, інтелектуального розвитку. Причини порушень аналізаторів, нервової системи та опорно-рухового апарату, інтелектуального розвитку. Реабілітаційна діяльність (реабілітаційні прогнози, заходи, методики тощо) з особами з порушеннями функцій: аналізаторів, нервової системи та опорно-рухового апарату, інтелектуального розвитку.

Тема 6. Фізична реабілітація в спеціальних медичних групах

Фізична культура в спеціальних медичних групах (СМГ). Способи дозування навантажень під час занять з учнями СМГ. Самоконтроль під час занять фізичною культурою учнів з відхиленнями у стані здоров'я. Основні принципи проведення оздоровчого фізичного тренування. Основи здорового способу життя. Поняття про здоровий спосіб життя. Біологічні ритми людини, їх характеристика. Засоби підвищення імунітету.

Гігієнічні вимоги до критих плавальних басейнів, кабінетів масажу, залів ЛФК (спортивних залів), спортивного одягу і взуття (при використанні у залі та в різних погодних умовах). Техніка безпеки під час проведення занять у СМГ.

Тема 7. Ерготерапія та її особливості

Ерготерапія (Occupational Therapy, окупаційна терапія) – це комплекс реабілітаційних заходів, спрямований на відновлення повсякденної діяльності людини з урахуванням наявних фізичних обмежень. Повсякденна діяльність включає в себе самообслуговування, трудову діяльність, дозвілля і пов'язані з цим міжособистісні відносини. Кінцева мета ерготерапії – не тільки максимально відновити рухові функції, а й адаптувати пацієнта до звичного життя здорової людини, допомогти стати самостійним, соціально пристосованим і незалежним у побуті.

Цілеспрямована діяльність пацієнта при ерготерапії з використанням пристосувань відновлює втрачені функції або розвиває його функціональні можливості, які необхідні в житті. Завдяки «зайнятості» в різних сферах життя, формуються умови для самореалізації пацієнта і, як наслідок, поліпшується його якість життя. Осмислена діяльність хворих за рішенням визначених завдань підсилює їх моторні, емоційні, психічні та когнітивні функції і формує рухово-поведінковий стереотип незалежного життя.

У систему ерготерапії входить складний реабілітаційний комплекс заходів, який спрямований на відновлення природної, повсякденної діяльності людини із урахуванням наявних патологічних змін і фізичних обмежень. Саме ерготерапевт допомагає хворому заново навчитися працювати, доглядати за собою в побутовому плані, спілкуватися і розважатися.

Завданням ерготерапії є не допустити виникнення обмежень життєдіяльності у людини з тими чи іншими порушеннями і функціональними порушеннями, шляхом використання активного способу життя, що мають для нього сенс і спрямованих на досягнення максимально можливого рівня його функціонування, незалежності в повсякденному житті і поліпшення його якості життя.

Історія та філософські аспекти ерготерапії: історія розвитку і становлення ерготерапії як спеціальності, філософські концепції ерготерапії. Ерготерапія як нова спеціальність для України. Загальні принципи організації ерготерапії в індустріально розвинених країнах.

РОЗДІЛ 2 ЗАСОБИ ФІЗИЧНОЇ РЕАБІЛІТАЦІЇ

Тема 1. Лікувальна фізична культура

Лікувальна фізична культура (ЛФК) – систематичне і планомірне застосування засобів фізичної культури для лікування захворювань і ушкоджень, попередження їх ускладнень, відновлення здоров'я і реабілітації хворих та інвалідів. До засобів ЛФК відносять фізичні вправи та природні чинники. Фізичні вправи у ЛФК застосовуються у вигляді гімнастичних, ідіомоторних (вправи виконують подумки, активно уявляючи цей процес), спортивно-прикладних вправ та дозованих ігор. Природні чинники (сонце, повітря, вода) використовують у процесі застосування різних форм ЛФК із метою оздоровлення і загартування.

Форми ЛФК. Структура заняття з лікувальної гімнастики. Періоди застосування ЛФК (щадний, функціональний, тренувальний) та рухові режими (лікарняний період реабілітації, післялікарняний період реабілітації). Показання та протипоказання до застосування ЛФК. Механізми лікувальної дії фізичних вправ (тонізуючий, трофічний, компенсаторний). Класифікація фізичних вправ.

Техніка безпеки під час проведення засобів ЛФК. Класифікація фізичних вправ ЛФК: гімнастичні (загальні, спеціальні, активні, пасивні, статичні, динамічні, дихальні, корегуючі, для різних груп м'язів, з використанням предметів, снарядів); ідеомоторні (вправи в уяві, вправи у надсиланні імпульсів до скорочення м'язів), спортивно-прикладні вправи (прогулянки, ходьба, екскурсії, теренкур, туризм, повзання, лазіння, стрибки, трудові (працетерапія) та побутові рухи, біг, плавання (акватерапія), механотерапія, гіпотерапія, веслування, їзда на велосипеді, пересування на лижах, ковзанах) та ігри (на місці, малорухливі, рухливі, спортивні).

Тема 2. Масаж

Масаж (лікувальний, спортивний, гігієнічний, косметичний, апаратний, мануальний, рефлекторно-сегментарний, точковий та ін.) – система спеціальних прийомів (погладження, розтирання, розминання, вібрація), за допомогою яких дозовано, механічно та рефлекторно впливають на тканини й органи людини.

Види масажу залежно від поставлених завдань. Характеристика, мета, завдання, техніка, особливості та методики проведення лікувального масажу. Основні прийоми масажу. Механізм фізіологічного впливу масажу на окремі системи організму (нервову, м'язову, кровоносну, дихальну, зв'язково-суглобовий апарат та ін.). Механізм лікувальної дії масажу (нервово-рефлекторний, гуморальний, механічний). Техніка безпеки під час проведення процедур масажу. Загальні показання та протипоказання до проведення масажу.

Спортивний масаж. Форми та види (тренувальний, передстартовий, відновлювальний). Завдання та методичні рекомендації при проведенні різних видів спортивного масажу. Фінський масаж. Мета та завдання, техніка, прийоми, особливості та методики проведення фінського масажу. Мета, завдання, техніка, особливості та методики проведення східного масажу. Гігієнічний масаж. Мета та завдання, техніка, прийоми, особливості та методики проведення гігієнічного масажу. Косметичний масаж. Види, особливості та методики проведення косметичного масажу. Самомасаж, парний масаж, взаємний масаж, комбінований масаж; їх характеристика й особливості. Апаратний масаж, види апаратного масажу. Гідромасаж, способи та методики його проведення (ручний масаж під водою або дощовий душ-масаж, водоструменевий душ-масаж, підводний душ-масаж, вихровий підводний масаж). Вібраційний масаж. Класифікація вібраційних апаратів. Загальна методика проведення вібромасажу.

Тема 3. Прогулянки, теренкур, туризм

Прогулянки – це одна з форм оздоровчих заходів, вживаних в процесі фізичної реабілітації, які здійснюються на свіжому повітрі, можуть поєднуватись з вправами в ходьбі; тренують хворого. У фізичній реабілітації з оздоровчою і лікувально-профілактичною метою найбільш доцільною і доступною формою туризму є пішохідний. Його застосування найчастіше обмежується близьким або місцевим туризмом. Ця форма передбачає організацію туристичних походів: одноденних – подолання маршруту в середньому 10-15 км, від 2 до 5 діб – залежно від стану здоров'я і тренуваності, учасники маршруту можуть проходити в день до 15-20 км.

Теренкур – метод лікування дозованою ходьбою по спеціально організованих маршрутах, дозованих по відстані, часу і куту нахилу. Використання теренкуру передбачає організацію маршрутів з урахуванням зростаючого навантаження:

маршрут №1 – легкий, 500 м, 2-5 °

маршрут №2 – середній, 1000 м, 5-10 °

маршрут №3 – важкий, 2000 м, 10-15 °

маршрут №4 – важчий 3000-5000 м, 15-20 °

Особливості дозованих прогулянок. Їх види та оздоровчий вплив. Основні показання для проведення дозованих прогулянок. Місця для проведення прогулянок. Класифікація маршрутів залежно від відстані. Методичні рекомендації для проведення дозованих прогулянок. Індивідуальні й екскурсійні форми проведення прогулянок. Дозування прогулянок і лікувальної ходьби.

Теренкур – метод дозованих сходжень. Обладнання місцевості для проведення занять. Характеристика маршрутів. Показання та протипоказання для застосування теренкуру з урахуванням зростаючого навантаження. Туризм, форми туризму, їх основна мета і завдання в процесі проведення фізичної реабілітації. Види туристичних походів, які застосовуються з лікувально-реабілітаційною та профілактичною метою.

Тема 4. Працетерапія

Працетерапія – активний засіб фізичної реабілітації, при якому систематично використовується спеціально підібрана трудова діяльність з метою відновлення порушених функцій і працездатності хворих. Частиною працетерапії може бути заняттєва терапія – сфера діяльності, основною метою якої є відновлення, навчання та вдосконалення навичок самообслуговування; побутова та соціальна адаптація неповносправної особи.

Визначення працетерапії. Особливості й основні відмінності працетерапії, її терапевтичний вплив. Мета і завдання працетерапії. Принципові положення працетерапії. Два основних напрями працетерапії. Форми працетерапії. Групи трудових операцій. Види робіт, які виконуються в процесі працетерапії.

Тема 5. Акваатерапія

Акваатерапія – це застосування засобів ЛФК в водному середовищі під наглядом спеціаліста з метою профілактики, реабілітації і лікування різних захворювань. В літературних джерелах зустрічаються терміни «гімнастика у воді», «вправи в басейні», «вправи під водою», «лікувальне плавання», «аквааеробіка», всі ці терміни можна узагальнити поняттям акваатерапія. Проводиться акваатерапія у воді різного складу у відкритих і закритих басейнах, а також в прибережній зоні водоймищ у вигляді комплексу фізичних вправ, плавання, купання.

Визначення акваатерапії (гімнастика у воді, вправи в басейні, вправи під водою, архімедотерапія, гідрокінезіотерапія, оздоровче плавання, ігри у воді, підводна лікувальна гімнастика). Основні фактори впливу водного середовища, які необхідно враховувати при розробленні методик акваатерапії (гідростатичний тиск, підйомна

сила води, температура води, опір води, хімічний склад, психотерапевтичний ефект, стабілізація). Їх характеристика. Басейни та обладнання, необхідне для проведення акватерапії. Вправи, що використовуються в акватерапії. Дозування акватерапії.

Тема 6. Механотерапія

Механотерапія – одна з форм ЛФК, яка включає систему функціонального лікування за допомогою різних пристроїв і снарядів, вживану в комплексі з іншими засобами і методами медичної і фізичної реабілітації. Її можна розглядати як різновид фізичних вправ на снарядах. Сучасні механотерапевтичні апарати мають на меті полегшити, направити або збільшити навантаження, ізолювати синкінезійні рухи.

Механотерапія та її визначення. Становлення та етапи розвитку механотерапії. Класифікація механотерапевтичних апаратів (апарати Цандера, Крукенберга, Тіло, Герца, Каро та ін.), особливості їх впливу, призначення. Особливості застосування блочних, маятникових апаратів та апаратів, які діють за принципом важеля. Загальна методика застосування механотерапевтичних апаратів. Механізми дії механотерапевтичних апаратів.

Тема 7 Гіпотерапія

Гіпотерапія або лікувальна верхова їзда, або райттерапія, або іпотерапія, або кінна реабілітація, є однією з форм ЛФК. Її умовно поділяють на іпотерапію – лікування за допомогою коня, і лікувальну верхову їзду (ЛВІ). В світі існує три спрямування лікувальної верхової їзди: лікувальна верхова їзда як спеціальна реабілітація в інвалідному спорті; психологічна реабілітація підлітків; методика лікувальної фізичної культури при різних захворюваннях.

Становлення та застосування гіпотерапії. Її основні завдання. Показання. Особливості гіпотерапії. Основні умови застосування. Патофізіологічне обґрунтування гіпотерапії. Особливості психогенного та біомеханічного впливу гіпотерапії. Кадровий склад. Обов'язки фізреабілітолога. Експлуатація та відбір коней для проведення гіпотерапії. Місця для проведення занять. Спеціальне обладнання та знаряддя.

Тема 8. Фітотерапія

Фітотерапія (траволікування) – стародавня, цілісна і найбільш природна система оздоровлення, лікування, реабілітації та профілактики різноманітних захворювань, що виникла багато тисячоліть тому і використовується у всіх без винятку частинах світу. Траволікування є попередником сучасної фармакології, це природній засіб, який інколи є більш ефективним лікувально-реабілітаційним і профілактичним засобом, дозволяє вирішити проблеми хворого, коли лікування стандартними фармацевтичними засобами неможливе, на відміну від хімічних препаратів, більшість рослин практично позбавлена побічних ефектів, не накопичується в організмі, не викликає звички

Фітотерапія, її визначення, особливості, перевага перед уживанням хімічних препаратів. Внутрішнє та зовнішнє застосування лікарських рослин. Специфічні дії рослин (протизапальні, антисептичні, антиалергенні, біостимуляторні, жарознижуючі, відхаркуючі), їх характеристика та приклади рослин. Загальне дозування лікарської сировини. Правила й умови збирання, приготування та зберігання лікарської сировини (настої, відвари, напари, порошки, інгаляційні суміші, лікувальні ванни, мазі, спиртові та масляні витяжки).

Тема 9. Ароматерапія

Ароматерапія – це використання корисних властивостей концентрованих ефірних олій із метою лікування, реабілітації та профілактики різних захворювань і

патологічних станів. Ефірні олії – прозорі, безбарвні або злегка забарвлені рідини, що мають характерний запах і пекучий смак, повністю випаровуються за нормальної температури і не залишають плям на папері. Вони легші за воду і, якщо їх розчинити утворюють тонку жирну плівку, добре розчиняються в органічних речовинах (ефір, смоли, спирт) і натуральних продуктах (мед, молоко).

Основи ароматерапії. Застосування ефірних олій та ароматичних смол у фізреабілітаційному процесі. Загальна характеристика ефірних олій. Методи отримання ефірних олій. Основні особливості ароматерапії. Методика проведення ароматерапії. Особливості проведення нюхової та шкірної проб. Показання та протипоказання щодо застосування ароматерапії.

РОЗДІЛ 3 САНАТОРНО-КУРОРТНЕ ЛІКУВАННЯ

Тема 1. Основи курортології та санаторно-курортного лікування

Курортологія – наука про курорти, яка вивчає курортні чинники, їх вплив на організм людини і розробляє найбільш ефективні методи їх використання з лікувально-профілактичними та реабілітаційними цілями та наукові основи організації курортної справи і санаторно-курортного лікування та реабілітації. *Курортні лікувальні чинники:* цілющі ландшафтно-кліматичні умови, залежі лікувальних грязей, мінеральні джерела, наявність моря, природно-географічний і садово-парковий ландшафт, архітектурне оформлення курорту і будівель, особливий устрій, який відрізняється від звичайних умов життя хворого.

Курортологія як наука. Визначення понять «курорт», «санаторій». Зовнішнє середовище курорту та його особливості. Ландшафтотерапія, як метод курортного лікування. Загальна класифікація курортів за характером природних лікувальних засобів та їх лікувальних факторів. Загальні показання та протипоказання до санаторно-курортного лікування. Класифікація кліматичних курортів.

Тема 2. Аеротерапія

Аеротерапія – метод кліматотерапії, заснований на дозованій дії відкритого свіжого повітря з лікувально-профілактичною метою, який можна застосовувати в будь-яких кліматичних районах у всі сезони року. Вплив свіжого повітря відчувається під час прогулянок, дозованої ходьби, екскурсій, спортивних ігор, відпочинку на спеціальних майданчиках у тіні дерев на кушетках, розкладачках, у шезлонгах і гамаках. *До спеціальних видів аеротерапії* відносять: дозована і цілодобова аеротерапія, морська аеротерапія, аерофітотерапія, аероіонотерапія, повітряні ванни.

Аеротерапія та характеристика її спеціальних видів (лігекур, аеротерапія морська, аерофітотерапія, аероіонотерапія, повітряні ванни). Загальна методика проведення повітряних ванн. Призначення та протипоказання до повітряних ванн. Визначення понять «аерарій», «аеропрофілактика».

Тема 3. Геліотерапія

Геліотерапія – вид кліматотерапії, заснований на лікувальному використанні сонячного опромінювання. Вона включає дію сонячних променів на повністю або частково оголеного пацієнта (сонячні ванни). Основним діючим чинником геліотерапії є оптичне випромінювання сонця в певному діапазоні довжин хвиль, що складається з інфрачервоного, видимого і ультрафіолетового випромінювання.

Геліотерапія, її мета та призначення. Дозування сонячних ванн. Індивідуальне застосування, позитивний і негативний вплив (сонячні опіки, сонячні удари) сонячних променів. Загальна методика застосування сонячних ванн, показання та протипоказання. Визначення понять «солярій», «аеросолярій». Фізіологічні основи дії на організм сонячних променів.

Тема 4. Гідротерапія

Гідротерапія (водолікування) – зовнішнє застосування прісної води різної температури з лікувальною, фізреабілітаційною та профілактичною метою у вигляді загальних і місцевих процедур. *Загальні процедури:* (вода рівномірно діє на всю поверхню тіла): загальні ванни, циркулярний душ, вологі укутування, обливання, обтирання; *місцеві процедури* (на обмежені ділянки тіла): ручна, ножна і сидяча ванни, зрошування, грілка, компрес, висхідний душ, місцеві контрастні ванни.

Гідротерапія. Фізіологічна і лікувальна дія гідро- і бальнеотерапевтичних процедур на організм. Водолікувальні процедури, техніка і методики застосування загальних гідротерапевтичних процедур (душ, обливання, обтирання, укутування, ванни). Їх дія та призначення. Протипоказання для лікування загальними ваннами. Техніка і методики застосування місцевих гідротерапевтичних процедур (ручна, ножна і сидяча ванни, зрошення, грілка, компрес). Їх дія та призначення. Застосування мінеральних ванн (хлоридно-натрієві, йодобромні, сульфідні), показання та протипоказання. Застосування газованих ванн (вуглекислі, кисневі, повітряно-газовані, азотні). Показання та протипоказання.

Тема 5. Таласотерапія

Таласотерапія – вид кліматотерапії, заснований на використанні з лікувально-профілактичною метою різних природних чинників, пов'язаних з перебуванням біля моря (озера, річки). У такому розумінні таласотерапія зближується з кліматотерапією, оскільки використовує такі ж методи (аеро- і геліотерапію), хоча лікування біля моря має свої особливості. У вузькому розумінні таласотерапія – це лікування і загартовування морськими купаннями.

Таласотерапія, як один із методів кліматотерапії. Його визначення в широке та вузькому розумінні. Лікувальна дія. Температурні режими купання. Класифікація купання в залежності від стану моря. Особливості методики та фізіологічного впливу таласотерапії. Загальні рекомендації по її проведенню. Показання та протипоказання до використання морських купань.

Тема 6. Псамотерапія. Глинолікування

Псамотерапія – метод лікування, заснований на дії на тіло людини нагрітого сонцем піску (до 40–60°C) в умовах природних піщаних пляжів, переважно на приморських курортах. У некурортних умовах можна застосовувати очищений крупнозернистий річковий або морський пісок, нагрітий у спеціальних апаратах, жаровнях, банках тощо. Пісок рівномірно і тривало передає тепло тілу хворого, масажує кровоносні та лімфатичні судини шкіри. Пісок має меншу, ніж грязь або глина, здатність утримувати тепло, проте велику гігроскопічність і тому легко вбирає піт, за рахунок чого можна під час прийому загальної пісочної ванни втратити 0,5–2 кг ваги тіла.

Глинолікування – застосування визначних сортів глини в лікувальних і реабілітаційних цілях. Застосовується на деяких курортах, а в основному проводиться у позакурортних умовах. Глина – розповсюджений у природі продукт вивітрювання вулканічних порід, яка уявляє собою один із видів осадкових відкладень. Глина має теплоутримуючу здатність і утворює з водою пластичну (тістоподібну) масу, яка гарно прилягає до тіла. Колір глини залежить від вмісту в ній домішок, а теплоємність і теплопровідність залежить від кількості доданої до неї води.

Загальна характеристика псамотерапії. Глинолікування, її визначення та загальна характеристика. Лікувальна дія та призначення. Методики застосування місцевих та загальних процедур. Глинолікування. Характеристика лікувальної дії, її види, показання та протипоказання до застосування глини.

Тема 7. Пелоїдотерапія

Пелоїдотерапія (грязелікування) – метод лікування, який використовується в курортних і позакурортних умовах із використанням лікувальних грязей різного походження. *Лікувальні грязі (пелоїди)* – опади різних водоймищ, торф'яні відкладення боліт, виверження грязьових вулканів та інші природні утворення, які складаються з води, мінеральних та органічних речовин і являють собою однорідну

тонкодисперсну пластичну масу, яка характеризується визначеними тепловими властивостями та застосовується в нагрітому стані для грязелікування.

Пелоїдотерапія. Загальна характеристика грязей (вулканічні, мулові, торф'яні). Класифікація вулканічних грязей. Техніка грязелікування. Методи нагріву лікувальної грязі. Загальні грязьові процедури. Місцеві грязьові процедури. Механізм терапевтичної дії лікувальної грязі. Показання та протипоказання до проведення грязелікування.

Тема 8. Озокеритотерапія. Парафінотерапія

Озокеритотерапія – лікувальний вплив медичного озокериту — суміші твердих вуглеводородів парафінового ряду, газоподібних вуглеводородів, мінеральних масел, асфальтенів, смол, вуглекислого газу та сірководню. Температура плавлення озокериту 52-65° С. Озокерит викликає підвищення температури шкіри на 2-3°С, короточасний (5-40 сек.) спазм і подальше розширення судин мікроциркуляторного русла, посилення периферичного кровотоку та вироблення біологічно активних речовин.

Парафінотерапія – лікувально-реабілітаційний метод, що використовує природну основу – продукт перегонки нафти, що є сумішшю високомолекулярних вуглеводнів метанового ряду. У лікувальній практиці застосовують зневоднений медичний парафін, нагрітий до 54-56°С. При аплікації нагрітого парафіну відбувається передача тепла належним тканинам, внаслідок чого підвищується регіональна температура тканин, розширюються судини мікроциркуляторного русла тощо.

Озокерит (гірський віск). Фізіологічна і лікувальна дія на організм людини озокериту. Показання та протипоказання Парафін, його фізико-хімічні властивості. Фізіологічна і лікувальна дія на організм людини парафіну. Показання та протипоказання.

Тема 9. Лазня

Парова лазня – комбінована лікувально-оздоровча дія на організм насиченого гарячого повітря високої вологості та холодної прісної води. Температура повітря в парильні становить 45-60°С, відносна вологість – 90-100%.

Сухоповітряна лазня – комплексна лікувально-оздоровча дія на організм сухого гарячого повітря, теплового випромінювання розжареного каміння і холодної прісної води. Температура повітря в сауні становить 60-90°С і залежить від висоти полиць, відносна вологість – 35-50%.

Лазні, їх види, показання до застосування. Особливості сухого та вологого пару. Основні правила та умови застосування, протипоказання, значення у фізичній реабілітації. Використання загартовуючих чинників у фізичній реабілітації.

ОРІЄНТОВНИЙ ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ

1. Історія становлення реабілітології. Становлення реабілітології за кордоном.
2. Становлення реабілітології в СРСР та в Україні. Законодавча база щодо становлення реабілітології в Україні (закони України щодо захисту прав людей з обмеженими можливостями тощо).
3. Загальна характеристика реабілітації. Визначення поняття реабілітація в медико-педагогічному розумінні та з точки зору ВООЗ. Мета реабілітації.
4. Загальна характеристика видів реабілітації (фізична, медична, психологічна, педагогічна, соціальна, економічна, побутова, професійна, спортивна, оздоровча та ін.), їх визначення, спрямованість, особливості.
5. Загальна характеристика фізичної реабілітації. Мета та завдання фізичної реабілітації. Різні визначення поняття «фізична реабілітація», «фізична терапія», «ерготерапія».
6. Загальні і спеціальні методичні принципи фізичної реабілітації.
7. Основні сфери діяльності фахівця з фізичної терапії, ерготерапії. Вимоги, які висуваються до знань і вмінь спеціаліста з фізичної терапії, ерготерапії.
8. Характеристика осіб з порушеннями функцій зорового аналізатору. Причини порушень зору.
9. Характеристика осіб з порушеннями слухового аналізатора. Причини порушень слуху. 10. Характеристика осіб з порушеннями функцій опорно-рухового апарату. Причини порушень опорно-рухового апарату.
11. Характеристика осіб з порушеннями інтелектуального розвитку. Причини інтелектуальних порушень .
12. Основи здорового способу життя. Поняття про здоровий спосіб життя.
13. Дати характеристику гімнастичним вправам на розтягування основних м'язових груп.
14. Засоби фізичної реабілітації. Їх характеристика.
15. Дати характеристику рефлекторним гімнастичним вправам. Вказати їх види та методичні рекомендації до їх проведення. .
16. Рухові режими. Лікарняний (суворий постільний, постільний, напівпостільний, вільний) та післялікарняний (щадний, щадно-тренуючий, тренуючий) періоди.
17. Дати характеристику дренажним дихальним вправам. Вказати їх види та методичні рекомендації до їх проведення. .
18. Прогулянки у фізичній реабілітації. Дія на організм. Загальні методики призначення і проведення.
19. Теренкур у фізичній реабілітації. Дія на організм. Загальні методики призначення і проведення.
20. Туризм у фізичній реабілітації. Дія на організм. Загальні методики призначення і проведення.
21. Дати характеристику динамічним дихальним вправам. Вказати їх види і методичні рекомендації до їх виконання.
22. Гідротерапія. Хвойні, крохмальні ванни, ванни з відваром ромашки, шавлії, кори дуба. Дія на організм. Техніка та методика проведення.
23. Особливості метода ЛФК та механізм лікувальної дії фізичних вправ.
24. Сухоповітряна та парова лазні. Дія на організм. Методика застосування. Показання та протипоказання до застосування.
25. Форми ЛФК їх характеристика, задачі та методичні рекомендації до її проведення.
26. Ароматерапія. Основи застосування у фізичній реабілітації. Характеристика ефірних олій.
27. Періоди ЛФК. Задачі та методичні рекомендації до проведення ЛГ у різних рухових режимах.

28. Лікувально-реабілітаційні властивості ефірних олій. Правила зберігання ефірних олій.
29. Таласотерапія як засіб фізичної реабілітації. Механізми лікувальної дії на організм людини. Протипоказання до застосування.
30. Фітотерапія. Цілющі специфічні дії лікарських рослин. Способи введення.
31. Загальні основи курортології, класифікація курортів України за профілем.
32. Характеристика медичних груп для занять фізичною культурою. Інструкція щодо розподілу учнів для занять ФК. Положення про організацію занять ФК у школі.
33. Кліматотерапія. Основні розділи медичної кліматології. Вплив приморського і морського клімату на організм людини. Вплив зміни клімату на організм.
34. Пелоїдотерапія. Показання та протипоказання до застосування. Характеристика та методики проведення загальних процедур.
35. Принципи геліотерапії. Механізм дії геліотерапевтичних чинників. Протипоказання до застосування геліотерапії.
36. Характеристика осіб з наслідками спинномозкових травм.
37. Механотерапія. Класифікація механотерапевтичних апаратів, механізми дії, особливості застосування.
38. Працетерапія. Основні принципіві положення. Мета, завдання, дія на організм трудових процесів.
39. Іпотерапія. Показання та протипоказання до застосування. Умови проведення
40. Іпотерапія. Характеристика періодів та етапів іпотерапії. Обов'язки реабілітолога.
41. Основні аспекти реабілітації. Основні відмінності процесу реабілітації від лікування. Техніка безпеки під час проведення фізреабілітаційних процедур: (ЛФК, масажу тощо).
42. Акваотерапія. Показання та протипоказання до застосування. Вплив водного середовища на системи і органи людини
43. Показання та протипоказання до аеротерапії. Механізм лікувальної дії аеротерапії на організм людини.
44. Гідротерапія. Теплі прісні, перлинні, вихрові, піністі ванни. Дія на організм. Техніка та методика проведення.
45. Фітотерапія. Показання та протипоказання до застосування. Особливості приготування та застосування настоїв, настоянок, відварів, напарів, мазей, олійних витяжок.
46. Озокеритотерапія. Терапевтичні властивості озокериту. Способи та протипоказання до застосування.
47. Парафілотерапія. Терапевтичні властивості парафіну. Способи застосування у фізичній реабілітації. Показання та протипоказання.
48. Класифікація санаторіїв за призначенням і характером лікувально-реабілітаційної роботи. Медичні заклади санаторного типу. Основні відмінності від поліклінічного лікування.
49. Санаторно-курортне лікування. Показання та протипоказання до застосування. Санаторно-курортний відбір.
50. Загальна характеристика кліматотерапії. Методи прискорення і полегшення акліматизації.
51. Грязелікування. Методика проведення процедур. Показання та протипоказання.
52. Пелоїдотерапія. Характеристика мулових сульфідних, сапропелевих та торф'яних грязей.
53. Спеціальні види аеротерапії. Основні режими. Показання та протипоказання до застосування.
54. Таласотерапія. Терапевтична дія, методика проведення, показання та протипоказання для її використання.

55. Псамотерапія. Терапевтична дія, методика проведення, показання та протипоказання до використання.
56. Геліотерапія. Методика проведення процедур, показання та протипоказання до використання.
57. Фітотерапія. Класифікація і характеристика лікарських рослин. Внутрішнє та зовнішнє застосування фітотерапії.
58. Загальна характеристика спортивного масажу. Особливості проведення спортивного масажу.
59. Механотерапія. Показання та протипоказання до застосування. Дозування навантаження. Недоліки механотерапії.
60. Працетерапія. Основні форми та періоди працетерапії. Групи трудових операцій.
61. Працетерапія. Показання та протипоказання до застосування. Трудові режими. Дозування навантаження.
62. Особливості оздоровчого впливу фізичних вправ, спрямованих на розвиток спритності та координації.
63. Патологічне і лікувально-реабілітаційне обґрунтування іпотерапії. Експлуатація, відбір коней і місця для занять іпотерапією.
64. Акваотерапія. Особливості терморегуляції людини і її специфіка в умовах водного середовища.
65. Гідротерапія. Методика проведення місцевих гідротерапевтичних процедур: висхідного душу, компресів, зрошень. Показання та протипоказання до застосування.
66. Ароматерапія. Способи застосування і підбір ефірних олій. Протипоказання до застосування.
67. Лазні. Основні правила прийому процедур з реабілітаційною метою. Методики використання віника. Післялазневі процедури.
68. Гідротерапія. Методика проведення загальних гідротерапевтичних процедур: душу Шарко, шотландського, циркулярного душу, душу Віши.
69. Особливості застосування дихальних вправ при різних захворюваннях. Вказати їх види і методичні рекомендації до їх виконання.
70. Таласотерапія. Методика проведення таласотерапевтичних процедур. Показання до застосування.
71. Особливості проведення спортивного масажу при предстартовій лихоманці.
72. Теренкур. Маршрути теренкуру. Загальна методика призначення і проведення.
73. Особливості оздоровчого впливу фізичних вправ, спрямованих на розвиток сили.
74. Гігієнічні вимоги до критих плавальних басейнів, кабінетів масажу, залів ЛФК тощо. Техніка безпеки під час проведення фізреабілітаційних процедур.
75. Фінський масаж. Мета та завдання, техніка, особливості та методики проведення фінського масажу.
76. Східний масаж. Мета та завдання, техніка, особливості та методики проведення східного масажу.
77. Гігієнічний масаж. Мета та завдання, техніка, особливості та методики проведення гігієнічного масажу.
78. Косметичний масаж. Мета та завдання, техніка, особливості та методики проведення косметичного масажу.
79. Самомасаж, парний масаж, взаємний масаж, комбінований масаж. Мета та завдання, техніка, особливості та методики їх проведення.
80. Апаратний масаж. Мета та завдання, техніка, особливості та методики проведення апаратного масажу.
81. Гідромасаж, Мета та завдання, техніка, особливості та методики проведення гідромасажу (ручний масаж під водою або дощовий душ-масаж, водоструменевий душ-масаж, підводний душ-масаж, вихровий підводний масаж).

82. Вібраційний масаж. Мета та завдання, техніка, особливості та методики проведення вібромасажу.
83. Лазні, їх види. Особливості сухого та вологого пару. Основні правила та умови проведення лазневих процедур.
84. Показання та протипоказання до проведення лазневих процедур. Методика застосування віника.
85. Вплив водного середовища на організм людини. Показання та протипоказання до застосування акватерапії.
86. Загальна методика проведення повітряних ванн. Призначення та протипоказання до застосування повітряних ванн.
87. Правила й умови збирання, приготування та зберігання лікарської сировини (настої, відвари, напари, порошки, інгаляційні суміші, лікувальні ванни, мазі, спиртові та масляні витяжки).
88. Способи застосування грязей. Способи регенерації лікувальної грязі.
89. Терапевтична дія і методика проведення дозованої та цілодобової аеротерапії.
90. Особливості гідротерапії. Дозування. Показання та протипоказання до застосування.
91. Ерготерапія: дефініції, мета, завдання.
92. Місце і роль ерготерапії в системі комплексної реабілітації.
93. Напрями ерготерапії: активність у побуті/повсякденному житті, активність у праці і продуктивній діяльності, активність у рекреаційні діяльності.
94. Історія розвитку і становлення ерготерапії як спеціальності.
95. Ерготерапія як нова спеціальність для України. Загальні принципи організації ерготерапії в індустріально розвинених країнах.
96. Сфера діяльності ерготерапевта.
97. Заклади та установи, в яких можуть працювати фахівці з ерготерапії.
98. Етичні та соціальні аспекти ерготерапії.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Екзаменаційні питання, що виносяться до фахового вступного іспиту, складені на основі фундаментальних та професійно-орієнтованих дисциплін. Кожен абітурієнт отримує три питання. Державна атестаційна комісія оцінює відповідь на кожне питання і виставляє загальну оцінку за відповідь. Оцінюванню підлягає:

- 1) рівень володіння теоретичними знаннями;
- 2) рівень уміння використовувати теоретичні знання;
- 3) рівень володіння практичними вміннями та навичками.

Оцінювання відповідей абітурієнтів здійснюється комісією за 200-бальною шкалою у межах від 1 до 200 балів. Кількісна та якісна характеристика виявлених теоретичних знань, практичних умінь та навичок вступників передбачає чотири рівні: 1-99 балів; 100-149 балів; 150-174 балів; 175-200 балів. Результат абітурієнта до 100 балів – не склав іспит, 100 балів і вище – склав.

Оцінка 175-200 балів (склав) – вступник дає повну, чітку відповідь, вказуючи на особливості використання реабілітаційного засобу, умов застосування, показань, протипоказань. Правильно та індивідуально підходить до його практичного використання. Вступник добре орієнтується у методах дослідження функціональних систем організму та контролю за ними, фізичних якостях та здібностей, контингенту, що потребує реабілітації. В цілому, вступник дає чітку, послідовну, детальну відповідь, виявляє глибокі знання.

Оцінка 150-174 балів (склав) – вступник при характеристиці загальних реабілітаційних основ, засобу, характеристиці контингенту, що потребує реабілітації припускає деякі неточності при виборі засобів та практичній їх демонстрації.

Оцінка 100-149 балів (склав) – вступник дає неповну характеристику даного реабілітаційного засобу. Погано орієнтується в застосуванні реабілітаційних засобів, їх особливостях, показаннях і протипоказаннях. Вступник недостатньо володіє вміннями та навичками використання засобів і контролю стану пацієнта на практиці. Допустив багато неточностей.

Оцінка 1-99 балів (не склав) – вступник зовсім не орієнтується у засобах реабілітації, не в змозі дати їх загальну характеристику, не знає умов і особливостей їх застосування. Вступник не зміг продемонструвати знання або допустив такі помилки, які знижують терапевтичний ефект або призводять до погіршення загального стану людини.

ЛІТЕРАТУРА

1. Амосов Н. М. Энциклопедия Амосова. Алгоритм здоровья. Человек и общество / Н. М. Амосов. – Донецк : Сталкер, 2002. -464 с.
2. Апанасенко Г.Л. Медицинская валеология / Г.Л.Апанасенко, Л.А. Попова. – Ростов н/Д.: Феникс, 2000. – 248 с.
3. Багрій І. П. Теоретичне осмислення поняття «занятості» у заняттєвій терапії. Теоретичні та практичні аспекти розвитку педагогіки та психології : збірник тез наукових робіт учасників міжнародної науково-практичної конференції (м. Львів, 14-15 червня 2013 року). Львів : ГО «Львівська педагогічна спільнота», 2013. С. 109 – 112.
4. Байкина Н.Г. Физическое воспитание в школе глухих и слабослышащих / Н.Г.Байкина, Б.В. Сермеев. – М.: Советский спорт, 1991. – 63 с.
5. Бирюков А.А. Лечебный массаж: Учебное пособие /А.А. Бирюков. – К.: Олимпийская литература, 1995. – 200 с.
6. Белая Н.А. Руководство по лечебному массажу / Н.А. Белая. – М.: Медицина, 1983. – 288 с.
7. Бокша В.Г. Справочник по климатотерапии / В.Г. Бокша. – К.: Здоров'я, 1989. – 208 с.
8. Бретмэн С. Нетрадиционная медицина /С. Бретмэн. – СПб.: Питер Паблишинг, 1997. – 288с.
9. Васичкин В.И. Лечебный и гигиенический массаж /В.И. Васичкин. – Минск: Современное слово, 1997. – 261 с.
10. Васичкин В.И. Сегментарный массаж / В.И. Васичкин. – СПб.: Лань, 1997. – 176 с.
11. Гері Окамото. Основи фізичної реабілітації / Г. Окамото. – Львів: Галицька видавнича спілка, 2002. – 294 с.
12. Гончаренко М.С. Валеологічний словник / М.С. Гончаренко. – Харків: ХГУ, 1999. – 316 с.
13. Готовцев П.И. Лечебная физическая культура и массаж / П.И. Готовцев, А.Д. Субботин. – М.: Медицина, 1987. – 304 с.
14. Григоренко В.Г. Организация спортивно-массовой работы с лицами имеющими нарушения функций спинного мозга: Методические рекомендации /В.Г. Григоренко, А.П. Глоба. – М.: Советский спорт, 1991. – 79 с.
15. Григоренко В.Г. Теория и методика физического воспитания инвалидов. / В. Г. Григоренко, Б. В. Сермеев Б.В., Б. Г. Шеремет – Одесса: II часть, 1991. – 100 с.
16. Довгань В.И. Механотерапия / В.И. Довгагь, И.Б. Темкин. – М.: Медицина, 1981. – 128 с.
17. Драгомерецкий Ю. А. Акватерапия — лечебное свойство воды / Ю. А. Драгомерецкий. – Донецк : Сталкер, 1996. - 352 с.
18. Дубогай О.Д. Методика фізичного виховання студентів, віднесених за станом здоров'я до спеціальної медичної групи / О.Д. Дубогай, В.І., Завацький, Ю.О. Короп – Луцьк: Надстир'я, 1995. – 200 с.
19. Дубровский В.И. Лечебная физическая культура. / В. И. Дубровский – М.: Владос, 1998. – 608с.
20. Дубровский В.И. Массаж / В.И. Дубровский. – М.: Владос, 2001. – 496 с.
21. Евсеев С. П. Адаптивная физическая культура: Учеб. пособие для высших и сред. проф. учебн. Заведений /С.П. Евсеев, Л.В. Шапкова. – М.: Советский спорт, 2000. – 239 с.
22. Епифанов В. А. Медицинская реабилитация: Руководство для врачей / Под. ред. В.А. Епифанова. М.: МЕД пресс-информ, 2005. 328 с

23. Зотов В. Белов М. Введение в оздоровительную реабилитацию: В 2 кн / В. Зотов, М. Белов. – К.: Медикол, 1995. – 181с.
24. Жабокрицька О. В. Нетрадиційні методи й системи оздоровлення / О. В. Жабокрицька, В. С. Язловецький. — Кіровоград : РВІД КДПУ ім. В. Вінниченка, 2001. - 187 с
25. Исась Ю.А. Сегментарно-рефлекторный и точечный массаж в клинической практике / Ю.О. Исась. – К., 1993. – 125 с.
26. Каптелин А.Ф. Гидрокинезотерапия в ортопедии и травматологии / А.Ф. Каптелин. – М.: Медицина, 1986. – 223 с.
27. Каптелин А.Ф. Лечебная физкультура в системе медицинской реабилитации. Руководство для врачей / А.Ф. Каптелин. - М.: Медицина, 1995. – 122 с.
28. Карепов Г.В. ЛФК и физиотерапия в системе реабилитации больных травматической болезнью спинного мозга. /Г.В. Карепов – К.: Здоровье, 1991. – 184 с.
29. Кархут В.В. Фітотерапія при хворобах серцево-судинної та дихальної систем / В.В. Кархут. – К.: Здоров'я, 1992. – 48 с.
30. Кравченко А.І. Медико-біологічна та реабілітаційна термінологія для студентів спеціальностей «Фізична реабілітація», «Фізична культура»: навч. посібник. / А.І. Кравченко, Ю.О. Лянной, В.В. Купина – Суми: СумДПУ, 2002. – 212 с.
31. Ключкова Е.В. Физическая терапия и эрготерапия как новые специальности для Республики Таджикистан /Е.В. Ключкова, С.Б. Мальцев. – Душанбе, 2010. – 50 с.
32. Ладынина Е.А., Морозова Р.С. Фитотерапия / Е.А. Ладынина, Р.С. Морозова. – Л.: Медицина, 1987. – 208 с.
33. Лікувальна фізкультура та спортивна медицина / За ред. В.В. Клапчука, Г.В.Дзяка. – К.: Здоров'я, 1995. – 312 с.
34. Лечебная физическая культура. Учебник для ин-тов физической культуры /. Под ред. проф. С.Н. Попова. – М.: ФиС, 1988. – 271с.
35. Лечебная физическая культура: Справочник /. Под ред. проф. В.А.Епифанова. – М.: Медицина, 1987. – 527 с.
36. Лекарствоведение в тибетской медицине / Асеев Т.А., Дашиев Д.Б., Кудрин А.Н. и др. – Новосибирск: Наука, Сиб. отд-ние, 1989. – 192с.
37. Лікувальна фізкультура та спортивна медицина / За ред. В.В. Клапчука, Г.В.Дзяка. – К.: Здоров'я, 1995. – 312 с.
38. Лещинский А.Ф. Комплексное использование лекарственных средств и физических лечебных факторов при различной патологии / А.Ф. Лещинский. – К.: Здоров'я, 1989. – 142 с.
39. Лянной Ю.О. Інвалідний спорт. / Ю. О. Лянной. - Суми: РВВ СумДПУ ім. А.С. Макаренка, 2000. – 210 с.
40. Лянной Ю.О. Вступ до спеціальності фізична реабілітація. Курс лекцій для студентів спеціальності фізична реабілітація. / Ю. О. Лянной. – Суми: РВВ СумДПУ ім. А.С. Макаренка, 2001. – 50 с.
41. Лянной Ю. О. Професійна підготовка магістрів з фізичної реабілітації у вищих навчальних закладах України : теоретико-методичний аспект : [монографія] / Ю .О. Лянной. – Суми : СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2016. – 600 с.
42. Лянной Ю. О. Основи фізичної реабілітації: навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. – Суми: СумДПУ ім. А. С. Макаренка, 2008. – 368 с.

43. Малахов Г. П. Движение — путь к долголетию / Г. П. Малахов. — СПб. : Генеша, 1999.-157 с.
44. Малахов Г. П. Развитие собственной программы оздоровления / Г. П. Малахов. - СПб. : Генеша, 1999. -154 с.
45. Малахов Г.П. Законы оздоровления. / Г. П. Малахов – СПб.: Генеша, 1999.– 254с.
46. Малахов Г.П. Голодание: Авторский учебник. / Г. П. Малахов – СПб.: ИК Комплект, 1996. – 305с.
47. Мухін В.М. Фізична реабілітація. / В. М. Мухін – К.: Олімпійська література, 2000, – 424 с.
48. Маньков Ю. У. Векторы здоровья / Ю. У. Маньков. - М. : Воениздат, 1992. – 208 с.
49. Меньшуткина Т. Г. Плавание. Теория и методика оздоровительно-спортивных технологий базовых видов спорта / Т. Г. Меньшуткина, А. А. Литвинова, О. В. Новосельцев [и др.]. - СПб.: ГАФК им. П.Ф. Лесгафта, 2002. - 117 с.
50. Назаренко Л. Д. Оздоровительные основы физических упражнений / Н. Д. Назаренко. – М. : Владос-Пресс, 2002. - 240 с.
51. Міхеєнко О.І. Оздоровчий вплив плавання: Курс лекцій для студентів спеціальності «Фізична реабілітація» / О.І. Міхеєнко. – Суми: СумДПУ ім. А.С. Макаренка, 2000. – 45 с.
52. Міхеєнко О. І. Валеологія: Основи індивідуального здоров'я людини : навчальний посібник / О. І. Міхеєнко. – 2-ге вид., перероб. і доп. – Суми : Університетська книга, 2010. – 448 с.
53. Міхеєнко О.І. Основи раціонального та оздоровчого харчування : навчальний посібник / О.І. Міхеєнко. – Суми : Університетська книга, 2016. – 189 с.
54. Міхеєнко О. І. Підготовка майбутніх фахівців зі здоров'я людини до застосування здоров'язміцнювальних технологій: теоретико-методичні аспекти : [монографія] / О. І. Міхеєнко. – Суми : Університетська книга, 2015. – 316 с.
55. Мурза В.П. Фізичні вправи і здоров'я. / В.П. Мурза. – К.: Здоров'я, 1991. – 256 с.
56. Мухін В.М. Фізична реабілітація /В.М. Мухін. – К.: Олімпійська література, 2000, – 424 с.
57. Неумывакин И.П.. Здоровье в ваших руках. / И. П. Неумывакин, Л. С. Неумывакина. К.1– СПб.: Диля, 2000. – 256с.
58. Неумывакин И.П.Здоровье в ваших руках. / И. П. Неумывакин, Л. С. Неумывакина. К.2– СПб.: Диля, 2000. – 240с.
59. Никишин Л.Ф. Туризм и здоровье. / Л.Ф. Никишин, А.Л. Коструб. – К.: Здоровье, 1991. – 222 с.
60. Панасюк Е.М. Загальна фізіотерапія і курортологія / Е.М. Панасюк, Я.М. Федорів. – Львів: Світ, 1990. – 134 с.
61. Паффенбергер Р.С. Здоровый образ жизни / Р.С. Паффенбергер. – К.: Олимпийская литература, 1999. – 318 с.
62. Себастьян Кнейпп. Моё водолечение. Домашняя аптека: Пер. с немец. / С. Кнейпп. – К.: МП Лиля, 1992. – 224с.
63. Сиднева Л. В. Оздоровительная аэробика и методика преподавания / Л. В. Сиднева, С. А. Гониянц. - М., 2000. - 74 с.
64. Синьов В.М. Основи дефектології. / В. М. Синьов, Г. М. Коберник. - К.: Вища школа, 1994. - 143 с.
65. Таран І. В., Валюшко Ю. Ерготерапія, як сучасний напрямок фізичної реабілітації хворих із травмами й захворюваннями нервової системи.

Теоретичні та методичні проблеми фізичної реабілітації : матеріали VI Всеукр. наук.-метод. конф. Херсон, 2016. С. 292 – 298.

66. Физическая реабилитация: Учебник для академий и институтов физической культуры / Под ред. С.Н. Попова. – Ростов н/Д: изд-во «Феникс», 1999. – 608 с.

67. Царфис П.Т. Лечебные грязи и другие природные теплоносители. / П. Т. Царфис. М.: Медицина, 1990. – 346с.

68. Французов Б.Л. Фітотерапія неспецифічних запальних захворювань верхніх дихальних шляхів, трахеї та бронхів / Б.Л. Французов, С.Б. Французова. – К.: Здоров'я, 1995. – 120 с.

69. Шевцов А. Г. Освітні основи реабілітології : [монографія]. К.: «МП Леся», 2009. 483 с.

70. Эрготерапия (Occupational Therapy) – новая профессия в сфере реабилитации для Украины – [Электронный ресурс]. – Режим доступа : http://www.uaua.info/mamforum_arch/theme/516316.html.

71. Энока Р.М. Основы кинезиологии. / Р.М. Энока – К.: Олимпийская литература, 1999. – 398 с.

72. Язловецький В.С. Основи лікувальної та оздоровчої фізичної культури: навч. посібник / В.С. Язловецький. – Кіровоград: РВЦ КДПУ ім. Володимира Винниченка, 2000. – 154 с.

73. Язловецький В.С. Основи функціональної діагностики та нетрадиційні методи оздоровлення: навч. посібник / В.С. Язловецький. – Кіровоград: РВЦ КДПУ ім. Володимира Винниченка, 2000. – 120 с.

74. Occupational Therapy Practice Framework: Domain and Process // American Journal of Occupational Therapy. — 2002. — № 56. — Р. 609—639.

75. Occupational Therapy. Ерготерапія і життєдіяльність. [Електронний ресурс]. URL: <http://www.ergoterapia.wordpress.com/2013/01/30>.

76. http://www.physrehab.org.ua/GM_2019.html

77. <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/266-2015>

78. http://www.physrehab.org.ua/tl_files/Docs/Kvalificaciyna_haracterystyka.pdf

79. <http://www.physrehab.org.ua/forum/topic/83.html>.